

College van burgemeester en wethouders

GOEDGEKEURD

Vergadering van 21 mei 2024

Beleid en Uitvoering - Team
Samenleving

13	2024_B&W_00386	Informatienota "Beweging van Nul - Nul bange ouders" in de gemeente Steenwijkerland - informeren
-----------	---------------------------	---

Samenstelling:

Aanwezig:

J.H. Bats, burgemeester en voorzitter; M. Smit, wethouder; T. Jongman, wethouder; B. Harmsma, wethouder; M. Scheringa, wethouder; M.W. de Graaf, gemeentesecretaris

Samenvatting

De landelijke 'Beweging van Nul' is van oorsprong een groep jeugdhulpprofessionals die wil werken aan permanente verbetering in de jeugdhulp met als doel dat alle kinderen thuis optimaal opgroeien (nul uithuisplaatsingen).

De "Beweging van Nul" en de gemeente Steenwijkerland hebben eind 2022 het initiatief genomen om te werken aan een beweging in de samenleving waarin we anders met elkaar spreken als het gaat over huiselijk geweld en daardoor uithuisplaatsingen worden voorkomen. Een samenleving waarin iedereen begrijpt dat geweld in gezinnen iedereen kan overkomen en dat niemand dat wil. En dat ouders om hulp durven te vragen wanneer zij spanningen ervaren en in geval van huiselijk geweld en/of kindermishandeling.

De afgelopen periode hebben we met betrokken partijen en met de landelijke beweging de nodige stappen gezet. We hebben verkend hoe we aan onze samenwerking invulling geven en we hebben een plan van aanpak opgesteld. We trekken hierin samen op met het bestaande lokale netwerk van ketenpartners: bij de gemeente, in de zorg, bij de jeugdbescherming, in het onderwijs en vervolgens in de samenleving.

Jeugdbescherming Overijssel, Sociaal Werk De Kop, Accare, Veilig Thuis, gemeentelijke toegang, GGD en onderwijs hebben een gezamenlijk doel: Nul ouders die bang zijn om hulp te zoeken als er geweld in hun gezin speelt. Met deze informatienota nemen we u mee in dit initiatief en de stappen die we met elkaar gaan zetten.

Informatienota

Inleiding

In het coalitieakkoord 2022-2026 is in het bestuursprogramma Samen redzaam veel aandacht voor het werken aan preventie, gezondheid en basisvaardigheden. We willen niet alleen problemen voorkomen, maar ook de veerkracht, capaciteiten en mogelijkheden van inwoners voorop zetten en versterken. Daarbij besteden we als gemeente veel aandacht en middelen aan jeugdhulp. We zetten

in op het geven van de juiste zorg op de juiste plek. We willen het aantal uithuisplaatsingen van jeugdigen zoveel mogelijk voorkomen.

We weten dat er in Nederland elk jaar ongeveer 120.000 mishandelde kinderen zijn. We weten ook dat dat altijd start vanuit onmacht. En we weten dat ouders geen hulp durven te zoeken, omdat ze vooral bang zijn dan hun kinderen kwijt te raken. Nog geen 1% van de ouders meldt het zelf als zij hun kind(eren) mishandelen. Wanneer blijkt dat een ouder zijn of haar kind(eren) mishandelt, is de eerste reactie van mensen vaak veroordelend.

Door aan te sluiten bij de landelijke "Beweging van Nul" willen we daar verandering in aanbrengen. De beweging komt voort uit een groep jeugdhulpprofessionals die wil werken aan een structurele verbetering in de jeugdhulp. Doel van de "Beweging naar Nul" is dat alle kinderen optimaal thuis opgroeien (nul uithuisplaatsingen) en dat ouders om hulp durven te vragen in het geval van huiselijk geweld en/of kindermishandeling.

Onze gemeente is koploper als het gaat om de aansluiting bij de "Beweging van Nul". Dat betekent dat we in een lerende omgeving met elkaar kijken – soms zoeken en experimenteren – naar een aanpak die leidt tot ons gezamenlijk doel en meteen ook als voorbeeld dient voor andere gemeenten die ons hierin volgen. In een nauwe samenwerking met de landelijke organisatie zetten we de koers uit, schaven we – ook tussentijds – en schaven we bij als dat nodig is en maken we het gedurende het traject concreter.

Kernboodschap

Het doel van de landelijke beweging is nul uithuisplaatsingen door een structurele verbetering van de lokale jeugdhulp in de breedte.

De landelijke "Beweging van Nul" stelt op basis van praktijkvoorbeelden dat je grotere resultaten behaalt als je grotere doelen stelt.

Met de "Beweging van Nul - Nul bange ouders" in de gemeente Steenwijkerland bouwen we met een netwerk van maatschappelijke en zorgpartijen aan een klimaat waarin geweld snel(ler) stopt en ouders niet meer bang zijn om hulp te vragen bij spanningen en huiselijk geweld. De gezamenlijke ambitie is nul bange ouders waardoor we het zwaartepunt leggen op preventie. Een belangrijke sleutel voor verandering ligt daarmee bij de professionals werkzaam in (zorg)organisaties: ze leren welke houding hierin helpend is en worden zich bewust van hun eigen houding en gedrag.

Met elkaar zetten we in op vroegsignalering van onveilige situaties en huiselijk geweld binnen een gezin. We maken onveilige situaties en huiselijk geweld binnen elke aangesloten organisatie bespreekbaar en verwijzen niet meer naar elkaar door: we zorgen voor 'ontschotting' in de keten van organisaties. Onze aanpak moet niet gericht zijn op ingrijpen, maar op praten en helpen zonder oordeel. Op deze manier doorbreken we het taboe rond het zoeken van hulp, kunnen we de zorg eerder inzetten en wachten we niet op escalatie.

Samen met een kerngroep van ketenpartners is een plan van aanpak gemaakt waarin staat hoe we hier in gezamenlijkheid uitvoering aan geven.

Dit is een plan met acties waar we de komende jaren mee aan de slag gaan. Scholing en uitwisselen van leerervaringen door de medewerkers, die een veranderende werkwijze in hun contact met ouders in de praktijk moeten brengen, is hier een belangrijk onderdeel van. Daarnaast richt de kerngroep zich op preventie en uitbreiding van de bekendheid van de "Beweging van nul - Nul bange ouders" door onder andere aansluiting te zoeken bij Samen voor Ryan, Steenwijkerlandse Academie, LEA (Lokaal Educatieve Agenda), Kansrijke Start, onderwijs, kinderopvang, bibliotheek, andere maatschappelijke organisaties en ervaringsdeskundigen.

In de maandelijkse bijeenkomsten met de kerngroep worden concrete acties uitgewerkt die nodig zijn om het proces van een ander klimaat op gang te brengen: naast het bespreken van

leerervaringen over de gedragsverandering die professionals maken, ook uitbreiding van de bekendheid en zichtbaarheid van de "Beweging van nul - Nul bange ouders".

Consequenties voor de gemeente

Onze gemeente vervult binnen het netwerk een regisserende rol. We zijn aanjager en brengen partijen bij elkaar.

Communicatie

De netwerksamenwerking van lokale ketenpartners draagt zorg voor de communicatie binnen de eigen organisaties en met andere maatschappelijke partijen. Algemene publiekscampagnes om ouders te bereiken zullen vanuit die gezamenlijk worden georganiseerd.

Vervolg

De betrokken partijen zullen gezamenlijk uitvoering geven aan plan van aanpak.

Besluit

In te stemmen met de informatienota over de "Beweging van Nul - Nul bange ouders" in de gemeente Steenwijkerland.

Bijlagen

1. Beweging van Nul - Nul bange ouders in de gemeente Steenwijkerland DEF (maart 2024).pdf

Inleiding

We doen in Nederland veel om te zorgen dat er minder kindermishandeling is met bijvoorbeeld de meldcode en diverse campagnes. We ervaren ook dat het stoppen van huiselijk geweld en kindermishandeling om een lange adem vraagt. Onderzoeken laat zien dat ouders bang zijn om die hulp te zoeken, bang zijn om hun kinderen kwijt te raken. Dat betekent vaak dat er pas hulp komt als anderen geweld waarnemen, of het als het uit de hand loopt en vaak al langere tijd speelt.

De gemeente Steenwijkerland en ketenpartners hebben de ambitie om vanuit zorg en samenleving aan een klimaat te werken. Een klimaat waarin ouders hulp durven te zoeken wanneer het niet goed gaat, er spanningen zijn of als er al daadwerkelijk geweld in hun gezin voorkomt. Het werken aan dit klimaat is een sociale beweging.

In dit document wordt deze sociale beweging beschreven en hoe we hier in gezamenlijkheid uitvoering aangeven. De concrete uitvoering is beschreven in dynamische jaarwerkplannen, deze maken geen onderdeel van dit document uit.

Hoe stoppen we huiselijk geweld en kindermishandeling?

Onveiligheid in gezinnen is al vele jaren een heel belangrijk thema. Diverse onderzoeken laten zien dat het, ondanks alle inspanningen, een hele opgave blijft om de cirkel van geweld te doorbreken.

Een belangrijke oorzaak waardoor het onvoldoende lukt om huiselijk geweld en kindermishandeling te stoppen lijkt te zijn dat we een klimaat hebben waarin ouders geen hulp durven zoeken als er spanningen zijn of als er geweld in hun gezin speelt. Angst van ouders speelt daarin een belangrijke rol en elke keer als we iets bedenken om eerder of beter in te grijpen lijken we oplossingen in dezelfde groef te bedenken en worden ouders alleen nog maar meer onzeker, of zelfs bang.

Hoe zou het zijn als we een klimaat hebben waarin iedereen in een samenleving begrijpt dat geweld in gezinnen iedereen kan overkomen, dat dat ontstaat vanuit onmacht, dat niemand dat wil, omdat we allemaal weten wat de schade is en dat het dus volkomen normaal en net goed is dat je hulp zoekt. Geen angst en verstoppen, maar rust en onbevange hulp zoeken.

Beweging van Nul

De Beweging van Nul is van oorsprong een groep jeugdhulpprofessionals die wil werken aan permanente verbetering in de jeugdhulp. Doel is het realiseren van een structurele verbetering van de lokale jeugdhulp in de breedte, met als doel dat alle kinderen optimaal thuis opgroeien (0 uithuisplaatsingen, zie www.bewegingvannul.nl)

Onderliggend doel is dat ouders om hulp durven te vragen wanneer zij spanningen ervaren en in geval van huiselijk geweld en/of kindermishandeling.

De Beweging van Nul stelt op basis van veel voorbeelden dat je grotere resultaten behaalt als je grotere doelen stelt. De Beweging van Nul zegt ook dat je grote doelen nooit alleen haalt. Het moet samen.

Samen een proces op gang brengen: een ander klimaat om te beginnen bij onszelf. Aan welke knoppen kunnen we draaien om het 0 doel te bereiken en welke vaardigheden zijn daarvoor nodig?

Barrières bij het zoeken naar hulp bij kindermishandeling

Het gevoel dat de ouders hebben rondom de kindermishandeling en het open hierover durven spreken speelt een zeer grote rol bij het vragen om hulp.

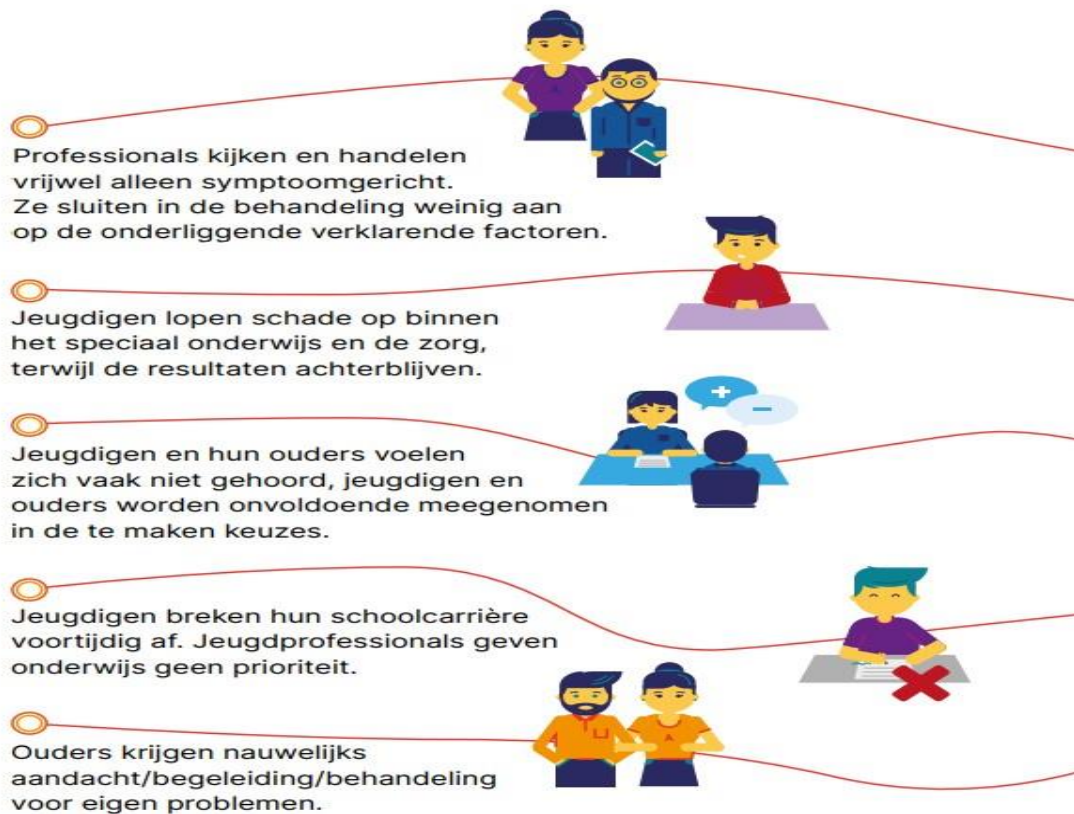
- Angst voor uithuisplaatsing van hun kind(eren);
- Gebrek aan voldoende informatie hoe de hulp eruit ziet;
- Onduidelijke verwachtingen bij hulp vragen;
- Onwetendheid: wat valt er precies onder kindermishandeling;
- Prestatiedrang in de Nederlandse cultuur;
- Schaamte;
- Kindermishandeling is lastig te bespreken: taboe;
- Het gebrek aan beschikbaarheid van (informele) steun;

- Ontoereikende hulp (door ervaringen van henzelf of anderen).

Een belangrijke oplossing voor het verhelpen van deze negatieve gevoelens bij de ouders is het bespreekbaar maken van kindermishandeling

Waarom moet het anders?

Uit rapportage Ketenbreed leren met als titel 'Betrek mij gewoon!' komen de volgende 5 belangrijkste bevindingen.

Aanbevelingen vanuit de rapportage Ketenbreed 'Betrek mij Gewoon!'

- Maak een gedeelde verklarende analyse en sluit de keuzes in de hulp daarop aan.
- Luister nog beter en oordeelloos naar jeugdigen en hun ouders. Neem hun ervaringen serieus. Werk vanuit verschillende deskundigheid gelijkwaardig samen met jeugdigen en hun ouders.
- Help ouders er voor hun kinderen te zijn.
- Monitor of hulp tot resultaat leidt, weeg af of voortzetting van hulp opweegt tegen mogelijk risico op schade.
- Maak deelname aan onderwijs prioriteit in de zorg. Werk hiertoe samen met onderwijspartners.
- Maak werk van scholing en supervisie in het onderbouwd gebruiken van richtlijnen.

Wanneer sprake is van huiselijk geweld en kindermishandeling blijkt uit onderzoek door het Verwey-Jonker Instituut dat de problematiek die speelt binnen de gezinnen veel heviger en hardnekkiger is dan gedacht werd. Om gericht maatwerk te kunnen bieden aan een gezin is screening en analyse van het soort geweld en de problematiek in het gezin nodig. Zodat bepaalde geweldspatronen en profielen van geweld te herkennen zijn. Dit helpt om te begrijpen wat er speelt, welke problematiek op de voorgrond staat en uiteindelijk welke hulp nodig is. [Augéo Kennis - Gezinsprofielen - Augéo Special - Gezinsprofielen](#)

Het ontstaan van de Beweging van Nul en de gemeente Steenwijkerland

- De Beweging van Nul en de gemeente Steenwijkerland hebben eind 2022 het initiatief genomen om aan een klimaat te werken waarin iedereen in de samenleving begrijpt dat geweld in gezinnen iedereen kan overkomen, dat niemand dat wil, omdat we allemaal weten wat de schade is en dat het dus volkomen normaal en net goed is dat je hulp zoekt. Geen angst en verstoppertje, maar rust en onbevengde hulp zoeken. Dit doen we samen met het bestaande lokale netwerk van ketenpartners: bij de gemeente, in de zorg, bij de jeugdbescherming, in het onderwijs en als daar het klimaat wat ontwikkeld is: in de samenleving.
- Jeugdbescherming Overijssel, Sociaal werk De Kop, Accare, Veilig Thuis, gemeentelijke toegang, GGD en onderwijs hebben dit initiatief opgepakt en gaan de zoektocht op weg naar dit doel aan: *0 ouders die bang zijn om hulp te zoeken als er geweld in hun gezin speelt.*

De Beweging van Nul bange ouders is een sociale beweging.

De Beweging van Nul in de gemeente Steenwijkerland is een sociale beweging.

In de gemeente Steenwijkerland werken we aan het doel '0 ouders die bang zijn om hulp te zoeken als er geweld in hun gezin speelt'. Dit is een sociale beweging. Maar wat is een sociale beweging?

Sociale bewegingen ontstaan wanneer **inspanningen** van **verschillende** (groepen) **mensen** en organisaties **samen leiden** tot **sociale verandering** gericht op **transformatie**.

Sociale bewegingen zijn door verschillende experts bestudeerd en onderzocht. Hetgeen de theorieën en handelwijze gemeen hebben is de bottom-up manier van denken en werken. Het benadrukken van de kracht van individuele en breed verspreide beïnvloeding, is plaats van top-down massacommunicatie vanuit autoritaire posities.

Grote sociale bewegingen kenmerken zich door vanaf het begin een breed gedragen probleem of knelpunt in de maatschappij te adresseren. Het bereiken van daadwerkelijke verandering begint met het mobiliseren van individuen die gemotiveerd zijn om verandering te brengen binnen deze problemen en knelpunten. Verbinden door informatie-uitwisseling en onderlinge relaties, ontstaat er een gezamenlijke kernboodschap vanuit gedeelde ideeën. Deze zijn opgebouwd uit gedeelde doelen en ambities en hebben ook een collectieve identiteit. Gezamenlijk opgaan en samen lokaal aan de slag. De zichtbare en collectieve solidariteit trekt anderen aan. Op deze manier wordt een groot netwerk gebouwd rondom de voorgestelde beweging.

Sociale beweging en de 5 kernprincipes van verandering:

1. **Kleine acties** met een **grote impact**: concrete en kleine acties zijn haalbaar en tastbaar en daarmee effectief.
2. **Peer-to-peer beïnvloeding**: sociale besmetting, het inzetten van koplopers/sleutelfiguren, die het vermogen hebben om collega's makkelijk te beïnvloeden.
3. **Informele sociale netwerken**: verandering vindt niet plaats in werkgroepen, commissies (formele structuren) maar vooral in de dagelijkse dialogen van collega 'peers'.
4. **Verhalen**: verhalen over ervaringen en ontwikkelingen binnen de organisaties hebben vaak impact, doordat anderen zich herkennen in het verhaal en zich er iets bij kunnen voorstellen. Het succes van anderen kan motiveren en vergemakkelijkt de acceptatie van de verandering.
5. **Leiderschap op de achtergrond**: de formele leiding dient ruimte te geven aan peer-to-peer beïnvloeding.

De sociale beweging '0 bange ouders in de gemeente Steenwijkerland'

1. *Samen een helder doel: 0 ouders die bang zijn om hulp te zoeken als er thuis sprake is van geweld.*

We hebben een gezamenlijk helder doel: 0 ouders die bang zijn om hulp te zoeken als er thuis sprake is van geweld. Hierbij formuleren we mijlpalen waarbij ruimte is voor spontane acties voor verspreiding van het gedachtengoed.

Tijdens een gezamenlijke met de kerngroep is in 2023 een zogenaamde 0 plaat gemaakt. We gaan de draaiknoppen (0 plaat) samen omzetten in concrete acties. De concrete acties zijn nodig om het proces van een ander klimaat op gang te brengen. We ontwikkelen een basishouding en cultuur. We werken vanuit de zogenaamde presentiebenadering, we luisteren aandachtig, kijken achter het zichtbare gedrag en we werken systeemgericht.

- Wat kunnen we morgen/volgende week/volgende maand al anders doen?
- En wat is hiervoor nodig in de praktijk?
- Welke ideeën hebben we om tot actie over te gaan?
- Op welke manier wordt de olievlek groter, wat is een volgende stap?
- Wat hebben we over x tijd bereikt?

De 0-plaat van Steenwijkerland (april 2023)

- De kerngroep is een groep van medestanders en cultuurdragers. In de kerngroep zitten professionals, beleidsmaker, managers: vanuit verschillende perspectieven zijn mensen betrokken.

We richten ons in 2023, 2024 en 2025 in de kerngroep op bewust onbekwaam en ontgroeven: hoe gaan we het anders doen met ruimte voor kleine stappen. De kerngroepleden herkennen eigen belemmerende patronen en dilemma's. De kerngroepleden worden meer bewust bekwaam door samen uit te proberen, te leren, voor te doen.

- De kerngroep richt zich in 2023, 2024 en 2025 op preventie en uitbreiding van de bekendheid van de beweging van 0.

We sluiten aan bij bestaande verbindingen en het uitbreiden hiervan. We richten ons daarbij op Samen voor Ryan, Steenwijkerlandse Academie, LEA, Kansrijke Start. Door deze acties is de kerngroep uitgebreid met de Bibliotheek en Voorzorg (GGD). Op deze manier gaan meer mensen in de samenleving mee in deze beweging, samen de weg in om zo dicht mogelijk bij het doel te komen.

4. *Lerende werkwijze.*

We gaan uit van een lerende werkwijze in een netwerksamenwerking. Wat we vandaag bedenken kan morgen anders, omdat we ontdekken dat dat beter werkt.

Netwerksamenwerking

In de netwerksamenwerking is de kernvraag niet zozeer wie de formele verantwoordelijkheid heeft, maar wie kan toegevoegde waarde leveren en is bereid om de handschoen op te pakken. Netwerksamenwerking vraagt om een lange adem: wetenschappelijke literatuur spreekt over een periode van 3 tot 5 jaar voordat dit het geval is.

De netwerksamenwerking wordt vormgegeven door een kerngroep van bestaande ketenpartners.

- De kerngroep richt zich op de collectieve actie. Interactie en ontmoeting zijn cruciaal in een netwerkomgeving. Door elkaar te kennen en te begrijpen bouwen we aan vertrouwen. We richten ons op partijen in de gemeente Steenwijkerland die op een andere manier aan de slag gaan.
- De kerngroep werkt aan een samenhangend thema: 0 bange ouders in de gemeente Steenwijkerland. We doen niet alles met iedereen, maar kijken hoe we partners bij elkaar brengen die dit thema willen oppakken.
- Binnen de kerngroep is sprake van eigenaarschap. Deze ontstaat mede door met mensen te werken die echt willen komen tot actie en die actie dan goed organiseren.
- In de kerngroep leren we samen. Het gaat om inhoudelijk leren (wat werkt wel en wat werkt niet, wat zijn de werkzame bestanddelen). We leren over samenwerking (hoe kunnen we samen condities creëren om het echt samen te laten werken), we leren over regio's en domeinen heen (wat hier werkt dan kan daar ook werken) en ook leren over het verspreiden en toepassen op andere plekken.
- In de kerngroep kijken we naar ons eigen vakmanschap en professioneel handelen. We leren van concrete ervaringen in onze eigen praktijk. We zijn transparant naar ouders/burgers over dit leerproces. Het is onvermijdelijk dat deze betrouwbaarheid geregeld op gespannen voet staat met het systeem waarin we werken. Het betrouwbaar zijn is voorwaarde zodat de angst bij ouders minder gevoeld wordt en dus het streven naar nul bange ouders.

Wat hebben we bereikt in 2022 en 2023?

Start en groei van de sociale beweging.

1. **Intrinsiek** gemotiveerde mensen die zichtbaar opstaan voor een **gemeenschappelijk doel** dat we alleen samen kunnen bereiken.
2. **We streven dezelfde verandering na: er ontstaat solidariteit, verspreiding en zichtbaarheid.**
3. **Kettingreactie: gecoördineerde inspanning voor het gemeenschappelijk doel.**
4. **Vermenigvuldigen: met kleine gedragsveranderingen wordt de beweging zichtbaar.**

Gedragsverandering, collegiale beïnvloeding, informele netwerken, verhalen, leiderschap op de achtergrond.

- Commitment van de kerngroep om aan gezamenlijke ambitie te werken,
- Maandelijke bijeenkomsten met de kerngroep
- Gezamenlijke scholing met de kerngroep
- Toneelstuk IJS als verspreiding van het gedachtengoed
- Uitbreiding van de kerngroep met de bibliotheek en voorzorg (GGD). Meerdere groepen die dezelfde verandering nastreven worden verbonden.
- Meer bekendheid in de Steenwijkerlandse samenleving bij professionals
- Persberichten

Wat gaan we doen in 2024 en 2025?

We laten de sociale beweging verder groeien.

1. **Uitbreiden van meerdere groepen die dezelfde verandering nastreven: er ontstaat solidariteit, verspreiding en zichtbaarheid.**
2. **Kettingreactie: gecoördineerde inspanning voor het gemeenschappelijk doel.**
3. **Vermenigvuldigen: met kleine gedragsveranderingen wordt de beweging zichtbaar.**

In het jaarwerkplan 2024-2025 wordt verdere uitwerking gegeven over de gedragsverandering, collegiale beïnvloeding, informele netwerken en verhalen (maakt geen onderdeel uit van dit document).

Met concrete en kleine acties zorgen we voor een grote impact. Deze acties zijn haalbaar en tastbaar en daarmee effectief.

We vertellen verhalen over ervaringen en ontwikkelingen die binnen de organisaties plaatsvinden. We delen successen, motiveren en zorgen voor meer acceptatie van verandering.

We werken aan peer-to-peer beïnvloeding zodat sociale besmetting ontstaat. Meer mensen gaan het woord verspreiden. We betrekken onder andere het onderwijs, kinderopvang, maatschappelijke organisaties.

Auteur: Regina Bakker, senior beleidsmedewerker jeugd gemeente Steenwijkerland

Maart 2024

